

ระบบการจัดการศึกษาพยาบาลของไทยในปีค.ศ. 2020

Thai Nursing Education Management System Year B.E. 2020

อำนวย ธัญรัตน์ศรีสกุล^{*}
Amnouy Tanyaratsrisakul

Received: May 1, 2020 Revised: July 25, 2020 Accepted: July 25, 2020

บทคัดย่อ (Abstract)

วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพเฉพาะที่มีการแตกแขนงเฉพาะทางไปมากมายหลายสาขา อันได้แก่ สาขาการพยาบาลปริศัลยกรรม สาขาการพยาบาลจักษุ สาขาการพยาบาลอายุรศาสตร์ทั่วไป สาขาการผดุงครรภ์ สาขาการพยาบาลผู้ป่วยมะเร็ง และสาขาการพยาบาลโสต ศอ นาสิก ความต้องการพยาบาลในประเทศไทยยังมีความต้องการอีกมากแม้ปัจจุบันจะมีพยาบาลวิชาชีพที่ขึ้นทะเบียนกับสภาการพยาบาลเกือบสองแสนคน กระจายไปตามสถานพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัย สถานพยาบาลเอกชน และอื่น ๆ แต่เนื่องจากวิชาชีพพยาบาลเป็นงานที่หนัก ต้องทำงานทั้งกลางวันและกลางคืนหมุนเวียนกัน และบางส่วนขาดการคุ้มครองสวัสดิภาพจากการปฏิบัติหน้าที่ ส่งผลให้พยาบาลจำนวนมากลาออกจากงานก่อนการเกษียณอายุงาน จึงเกิดการขาดแคลนจำนวนพยาบาลที่จะหมุนเวียนในการปฏิบัติงาน แม้กระทรวงสาธารณสุขจะได้พยายามให้ทุนสนับสนุนการศึกษา และจัดหาตำแหน่งราชการให้ แต่ก็ยังเป็นไปแบบไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย และยังไม่สามารถเก็บรักษาพยาบาลไว้ในวิชาชีพได้นานเท่าที่ควร

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะการพัฒนาสังคมสู่ยุคดิจิทัล ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบสุขภาพอย่างมากมาย พร้อมกันนั้นก็ทำให้เกิดโรคอุบัติใหม่ และโรคกลับเป็นซ้ำ ทั้งที่เป็นโรคติดต่อ และโรคไม่ติดต่อ ทำให้การจัดการศึกษาพยาบาลของไทยในปีค.ศ. 2020 ต้องมีการปรับเปลี่ยน โดยนำเอาการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เข้ามาเกื้อหนุนให้ระบบการศึกษาพยาบาลก้าวหน้า มีทักษะการเรียนรู้และทำงานผ่านสื่อดิจิทัล ทักษะทางวิชาชีพการพยาบาลขั้นสูงและเฉพาะทางผ่านการฝึกปฏิบัติจากแบบจำลองการเรียนรู้ ทักษะการใช้เครื่องมือทางการแพทย์เพื่อการบริการดูแลรักษา ทักษะการบริหารจัดการแบบทีมสหวิชาชีพ ความรู้และเข้าใจผู้รับบริการแบบข้ามวัฒนธรรม คุณลักษณะทางวิชาชีพพยาบาล

คำสำคัญ (Keyword): การศึกษาพยาบาล: วิชาชีพพยาบาล

^{*} วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี Boromarajonani College of Nursing Suratthani

Abstract

The nursing profession is a specialized profession that has many branches in many specializations, including the branch of Perioperative Nursing, Ophthalmic Nursing, General Medicine Nursing, Midwifery, Cancer Nursing, And the branch of Otolaryngology Nursing. The need for nursing in Thailand is still high, although there are almost two hundred thousand registered nurses with the Nursing Council. That distributed in hospitals under the Ministry of Public Health, University affiliated hospitals, Private hospitals and others. Because the nursing profession is a hard job, work at day and night, and some parts lack protection of welfare from duty. As a result, many nurses quit their jobs before retirement. Therefore there is a shortage of the number of nurses working in the rotation. Although the Ministry of Public Health has tried to fund education, and procure government positions, but still not fully. And still cannot keep medical care in the profession for as long as it should.

In the midst of changing global society, and technological progress especially the development of society towards the digital age, resulting in many changes in the health system At the same time, it causes new diseases. And the disease has returned despite being contagious and non-communicable diseases. Causing the management of Thai nursing education in the year B.E. 2020 needs to be modified By bringing various developments to support the progressive nursing education system Have skills to learn and work through digital media Advanced and specialized nursing professional skills through practice from the learning model Medical equipment skills for maintenance services Management skills in multidisciplinary teams Knowledge and understanding of cross-cultural clients Nursing professional characteristics.

Keyword: Nursing education: Nurse

บทนำ (Introduction)

ปัญหาทางด้านสุขภาพในระดับโลกมีการปรับเปลี่ยนไปมาก ทั้งจากการเกิดโรคอุบัติใหม่ เชื้อโรคดื้อยา เชื้อโรคกลายพันธุ์ เช่นเดียวกันกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการแพทย์ก็ได้พัฒนาไปมากเช่นกัน โดยมีความสามารถในการตรวจวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือที่ทันสมัยทราบผลได้รวดเร็วแม่นยำและครอบคลุมมากขึ้น ความก้าวหน้าทางศาสตร์สามารถปลูกถ่ายอวัยวะต่าง ๆ ได้มากขึ้น และได้ผลดีขึ้น การผลิตยาและวัคซีนใหม่ ๆ ถูกค้นพบหรือพัฒนาขึ้น จนทำให้ผู้ปฏิบัติงานทางด้านสุขภาพต้องมีความรู้ ติดตามข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ และพัฒนาตนเองให้ทันสมัย

อยู่เสมอ พยาบาลถือเป็นบุคลากรทางด้านสุขภาพที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับผู้ป่วยมากที่สุด และมีขอบเขตของการปฏิบัติงานกว้างครอบคลุมงานในระบบสุขภาพตั้งแต่ระดับปฐมภูมิ จนถึงระดับตติยภูมิ โดยแสดงบทบาททั้งในด้านการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาโรค และการฟื้นฟูสุขภาพ นอกจากนี้แล้วยังทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานงานเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกันของทีมสหวิชาชีพ โดยมีแพทย์ เภสัชกร นักจิตวิทยา นักกายภาพบำบัด นักสังคมสงเคราะห์ นักวิทยาศาสตร์การแพทย์สาขาต่าง ๆ แม้กระทั่งนักการปกครอง ให้สามารถประสานสอดคล้องกันในการดูแลระบบสุขภาพของประชาชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

แม้ภาพทัศน์ในความเข้าใจของคนทั่วไปพยาบาลจะหมายถึงอาชีพที่ใช้ชุดปฏิบัติงานสีขาวและสวมหมวกแบบปีกสีขาว มีหน้าที่ในการดูแลผู้ป่วยที่มีปัญหาในระดับต้นที่ไม่ซับซ้อน แต่โดยสภาพความเป็นจริงแล้ว วิชาชีพพยาบาลมีการแบ่งสาขาเฉพาะทาง ทั้งระดับขั้นของการศึกษาและแนวทางในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันอย่างมากมาย ซึ่งในปัจจุบันมีหลักสูตรฝึกอบรมการพยาบาลทางคลินิกเฉพาะสาขาหลังปริญญาตรี (Post Baccalaureate Nurse Residency Training: NRT) ที่สภาการพยาบาลให้การรับรอง ถึง 6 สาขา ได้แก่ สาขาการพยาบาลปริศัลยกรรม สาขาการพยาบาลจักษุ สาขาการพยาบาลอายุรศาสตร์ทั่วไป สาขาการผดุงครรภ์ สาขาการพยาบาลผู้ป่วยมะเร็ง สาขาการพยาบาลโสต ศอ นาสิก โดยมีระยะเวลาการศึกษาเพิ่มอีก 3 ปี หลังสำเร็จปริญญาตรี (สภาการพยาบาล, 2563ก: ออนไลน์)

นอกจากหลักสูตรการศึกษาเฉพาะทางแล้วยังมีหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นใช้เวลาในการศึกษา 16-20 สัปดาห์ อีกอย่างน้อย 40 สาขา เช่น สาขาการบริหารการพยาบาล สาขาการผดุงครรภ์การผดุงครรภ์ในภาวะเสี่ยงสูง สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติวิกฤติทารกแรกเกิด สาขาการพยาบาลควบคุมการติดเชื้อ สาขาการพยาบาลการปลูกถ่ายอวัยวะ สาขาการพยาบาลผู้เฒ่าและสารเสพติด สาขาการพยาบาลผู้ป่วยแบบประคับประคอง สาขาการพยาบาลผู้ป่วยผ่าตัด สาขาการพยาบาลผู้ป่วยโรคติดเชื้อ สาขาการพยาบาลผู้ป่วยโรคมะเร็ง สาขาการพยาบาลผู้ป่วยโรคระบบหายใจ สาขาการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง สาขาการพยาบาลผู้ป่วยโรคหัวใจและหลอดเลือด สาขาการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤตประสาทวิทยา สาขาการพยาบาลฟื้นฟูสุขภาพ สาขาการพยาบาลโภชนาบำบัด สาขาการพยาบาลรังสีวิทยา สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติการบำบัดทดแทนไต สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติครอบครัว สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติฉุกเฉิน สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติทั่วไป สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติทางจักษุ สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติผู้สูงอายุ สาขาการพยาบาลศัลยกรรมและการบาดเจ็บ สาขาการพยาบาลสาธารณสุข สาขาการพยาบาลสำหรับผู้ประสานงานการบาดเจ็บ สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช สาขาการพยาบาลออร์โธปีดิกส์ สาขาการพยาบาลอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม สาขาศาสตร์และศิลป์การสอนทางการพยาบาล เป็นต้น (สภาการพยาบาล, 2563ข: ออนไลน์)

หลายหน่วยงานทางสาธารณสุขได้เลือกใช้วิธีการให้ทุนการศึกษาในชั้นปีที่สูงขึ้น เช่น ให้ทุนเฉพาะชั้นปีที่ 3-4 เพราะระยะเวลาให้ทุนสั้น ได้พยาบาลกลับมาปฏิบัติงานเร็วขึ้น บางหน่วยงานเลือกที่จะรับสมัครพยาบาลจบใหม่ หรือพยาบาลที่มีประสบการณ์แล้ว โดยเฉพาะโรงพยาบาลที่มีอัตราตำแหน่งในการบรรจุเป็นข้าราชการ ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งสำหรับทุนสัญญาการศึกษาของกระทรวงสาธารณสุขต้องใช้งบประมาณจากเงินบำรุงซึ่งเกิดจากรายได้ของสถานพยาบาล แต่ด้วยระบบการบริการสุขภาพตามหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าส่งผลให้สถานพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุขมีความสามารถในการจัดเก็บรายได้ต่ำไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้เป็นทุนสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาพยาบาลได้หลายแห่งจึงมีความจำเป็นต้องปฏิเสธการให้ทุนนักศึกษาพยาบาลทั้งที่ยังขาดจำนวนของพยาบาลอยู่มาก (Hfocus, 2562: ออนไลน์)

ในปีการศึกษา 2557 - 2560 ได้มีโครงการเพิ่มการผลิตและพัฒนาระบบการจัดการศึกษาสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ ตามมติคณะรัฐมนตรี โดยเมื่อเสร็จสิ้นโครงการสามารถรับนักศึกษาพยาบาลได้ทั้งสิ้น จำนวน 10,124 คน (จากเป้าหมาย จำนวน 10,128 คน) คิดเป็นร้อยละ 99.96 แบ่งเป็น สถาบันสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และกรุงเทพมหานคร จำนวน 24 แห่ง รับนักศึกษาได้ จำนวน 5,780 คน (จากเป้าหมาย จำนวน 5,728 คน) และสถาบันสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 29 แห่ง รับนักศึกษาได้ จำนวน 4,344 คน (จากเป้าหมาย จำนวน 4,400 คน) และเมื่อสิ้นสุดโครงการได้บัณฑิตพยาบาลจำนวน 9,840 คน (จากเป้าหมาย 10,128 คน) อย่างไรก็ตามสัดส่วนพยาบาลต่อประชากรยังอยู่ในระดับต่ำ (Hfocus, 2562: ออนไลน์) จึงได้มีการขยายโครงการเพิ่มการผลิตและพัฒนาระบบการจัดการศึกษาสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ (ปีการศึกษา 2561- 2565) เพื่อพัฒนาสุขภาพของประชาชนและตอบสนองยุทธศาสตร์ประเทศ โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ในระยะที่ 1 (ปีการศึกษา 2561 – 2562) มีเป้าหมายผลิตพยาบาลเพิ่มจากการรับนักศึกษาพยาบาลปกติ จำนวนรวมทั้งสิ้น 5,268 คนรวมทั้งขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการผลิตพยาบาลวิชาชีพดังกล่าวสำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2566 ในอัตราเหมาจ่าย 110,000 บาท/คน/ปี หรือคิดเป็น 440,000 บาท/คน/หลักสูตร โดยครอบคลุมงบประมาณการจัดการศึกษาทั้งในส่วนของการพัฒนานักศึกษา ค่าตอบแทนต่าง ๆ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 1,759,484,984 บาท ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนพยาบาล จากการผลิตของสถาบันต่าง ๆ ตามโครงการเพิ่มการผลิตและพัฒนาการจัดการศึกษาสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ (ปีการศึกษา 2561- 2565)

สถาบันการศึกษา	จำนวนการผลิตเพิ่ม (คน)	งบประมาณ (ล้านบาท)
1. สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ	2,828	985.09
2. กรุงเทพมหานคร (คณะพยาบาลศาสตร์เกื้อ การุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช)	160	0.00
3. สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวง สาธารณสุข	2,220	774.40
4. สังกัดกระทรวงกลาโหมและสำนักงานตำรวจ แห่งชาติ	60	0.00
รวม	5,268	1,759.49

จากแผนการผลิตพยาบาลเพิ่ม จำนวน 5,268 คน และจากแผนการรับนักศึกษาปกติ จำนวน 9,968 คน จะสามารถรับนักศึกษาพยาบาลได้ทั้งหมด จำนวน 15,236 คน และภายหลังจากการดำเนินโครงการเพิ่มการผลิตและพัฒนาการจัดการศึกษาสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ ระยะที่ 1 จะมีอัตราส่วนพยาบาล 1 คน ต่อ 392 ประชากร ซึ่งจะสามารถรองรับความต้องการพยาบาลของประเทศไทยในระยะ 10 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2569) ที่ต้องการพยาบาลในอัตราส่วน 1 คน ต่อ 350 ประชากร ทั้งนี้ สภาพยาบาลได้นำกรอบแนวคิดการศึกษาความต้องการกำลังคนด้านสุขภาพที่องค์การอนามัยโลกได้เสนอ พบว่า ในระยะเวลา 10 ปี ตั้งแต่ พ.ศ.2559 - 2569 ประเทศไทยมีความต้องการพยาบาลอีก 190,000 คน ในอัตราส่วน พยาบาล 1 คน ต่อประชากร 350 คน อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจเมื่อ พ.ศ.2561 พบว่า ประเทศไทยมีพยาบาล 170,000 คน หรือในอัตราส่วน พยาบาล 1 คน ต่อประชากร 399 คน (Hfocus, 2562: ออนไลน์)

การแข่งขันในการผลิตพยาบาล

ในปัจจุบันอัตราการเกิดของประชากรในประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง ส่งผลให้จำนวนนักเรียนที่เข้าสู่ระบบการศึกษาก็ตกตามไปด้วย หลักสูตรการศึกษาที่ไม่ได้รับความนิยมจึงมีผู้เรียนน้อยส่งผลให้ต้องปิดหลักสูตรเหล่านั้นลงสถาบันการศึกษาขนาดใหญ่ จึงหันมาให้ความสนใจในหลักสูตรพยาบาล ถึงแม้จะเป็นหลักสูตรที่มีต้นทุนและความจำเพาะสูงในการผลิตบัณฑิต แต่ก็ยังเป็นสาขาวิชาชีพที่มีความต้องการสูงในสถานประกอบการ หรือแม้แต่การประกอบวิชาชีพอิสระอื่นๆ ทางด้านสุขภาพก็ตาม โดยพบว่ามีสถาบันการศึกษาที่ผลิตพยาบาลระดับปริญญาตรีสูงถึง 94 สถาบัน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนสถาบันการศึกษาที่ผลิตพยาบาลระดับปริญญาตรี ในกลุ่มต่าง ๆ

กลุ่มสถาบันที่มีการจัดการศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรี	จำนวนสถาบัน
1. สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข	30
2. สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ	35
3. สถาบันการศึกษาเอกชน	24
4. สังกัดกระทรวงกลาโหม	3
5. สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	1
6. สังกัดกรุงเทพมหานคร	1
รวม	94

ที่มา : สภาการพยาบาล (สภาการพยาบาล, 2563ค : ออนไลน์)

นอกจากนั้นแล้ว ยังมีสถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตทางการพยาบาลระดับปริญญาโท อีก 19 แห่ง ระดับปริญญาเอก 8 แห่ง ดังตารางที่ 3 และตารางที่ 4

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนหลักสูตรในสถาบันที่มีการจัดการศึกษาพยาบาลระดับปริญญาโท

สถาบันที่มีการจัดการศึกษาพยาบาลระดับปริญญาโท	หลักสูตร ที่เปิดรับนักศึกษา
1. คณะพยาบาลศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น	9
2. คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	4
3. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	10
4. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	3
5. คณะพยาบาลศาสตร์และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร	3
6. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา	7
7. คณะพยาบาลศาสตร์และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล	6
8. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	3
9. โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดีและบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล	8
10. สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	2
11. คณะพยาบาลศาสตร์และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	7
12. สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	2
13. ภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล	2
14. สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย	2
15. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ	2
16. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน	2

17. คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเซนต์หลุยส์	1
18. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต	1
19. คณะพยาบาลศาสตร์ เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช	1

ที่มา : สภาการพยาบาล (สภาการพยาบาล, 2563 : ออนไลน์)

ตารางที 3 แสดงจำนวนหลักสูตรในสถาบันมีจัดการศึกษาพยาบาลระดับปริญญาเอก

สถาบันมีจัดการศึกษาพยาบาลระดับปริญญาเอก	หลักสูตร ทีเปิดรับนักศึกษา
1. คณะพยาบาลศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น	1
2. คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	1
3. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	2
4. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	1
5. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา	1
6. คณะพยาบาลศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล	1
7. โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะพยาบาลศาสตร์ และบัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล	1
8. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	1
9. ภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์และบัณฑิต วิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล	1

ที่มา : สภาการพยาบาล (สภาการพยาบาล, 2563จ : ออนไลน์)

แต่เนื่องจากความต้องการผู้ปฏิบัติงานในการดูแลทางด้านสุขภาพยังมีอีกมาก จึงมี
สถาบันการศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรี หันกลับมาผลิตพยาบาลต่ำกว่าปริญญาตรีหรือหลักสูตร
ผู้ช่วยพยาบาลเป็นจำนวนมาก แม้ขอบเขตการปฏิบัติงานจะแคบกว่า แต่ใช้เวลาในการศึกษาสั้นกว่า
คือเพียงประมาณ 1 ปี เพื่อเข้าปฏิบัติงานสนับสนุนการทำงานของพยาบาลวิชาชีพอีกทางหนึ่ง ซึ่ง
เป็นทิศทางซึ่งขัดแย้งกับการผลิตพยาบาลในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที 21 ซึ่งมุ่งพัฒนาบุคลากร
ทางการพยาบาลให้มีระดับตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป (สภาการพยาบาล, 2563ฉ : ออนไลน์)

รูปแบบการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาล

สำหรับการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลนั้น มีรูปแบบเฉพาะเนื่องจากเป็น
วิชาชีพทีต้องปฏิบัติกับชีวิตมนุษย์จึงมักมีการจัดการเรียนการสอนเป็น 3 ลำดับขึ้น คือ ขั้นแรก
ศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ ตั้งแต่กายวิภาค สรีระ พยาธิวิทยา จุลชีวะ ชีวะเคมี โภชน
ศาสตร์ เภสัชศาสตร์ จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์สุขภาพ ลำดับต่อมาคือศึกษาและทดลองปฏิบัติการ

พยาบาลในสถานการณ์จำลองกับหุ่นโดยเริ่มตั้งแต่ทฤษฎีและกระบวนการพยาบาล หลักการและเทคนิคทางการพยาบาล กฎหมายจรรยาบรรณวิชาชีพ การให้ความรู้ทางสุขภาพ การพยาบาลผู้ใหญ่ การพยาบาลผู้สูงอายุ การพยาบาลเด็กและวัยรุ่น การพยาบาลมารดาทารก การผดุงครรภ์ การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช การพยาบาลอนามัยชุมชน และวิจัยทางการพยาบาล ส่วนในขั้นตอนสุดท้ายคือการนำความรู้ไปปฏิบัติกับผู้ป่วยจริงภายใต้การนิเทศของผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาล ซึ่งรูปแบบการศึกษาทั้งหมดนี้เป็นการจัดการศึกษาในชั้นเรียน โดยใช้ระยะเวลาในการศึกษา 4 ปี จึงสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยภายหลังสำเร็จการศึกษาแล้วต้องสอบเพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ จากสภาการพยาบาล

สำหรับแนวทางการจัดการเรียนการสอนปัจจุบันเน้นการศึกษาในรูปแบบออนไลน์ (Online-Based) มากขึ้น มีการเรียนรู้เพื่อตอบสนองต่อผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) มากขึ้น และเป็นการเรียนรู้แบบพหุศาสตร์ (สภาการพยาบาล, 21(6) : 4-5) สอดคล้องกับการแถลงของ ศ. นพ.ปิยะมิตร ศรีธรา คณบดีคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล เรื่อง โรงเรียนพยาบาลรามา โรงเรียนสพยาบาลแห่งอนาคต (Ramathibodi School of Nursing, Nursing School of the Future) เพื่อแนะนำหลักสูตรใหม่พยาบาลศาสตร์ 3 หลักสูตรซึ่งได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยยูเอินซี (UIC College of Nursing, University of Illinois at Chicago Deakin University) และมหาวิทยาลัยคังมิง (Kunming University) โดยจัดทำหลักสูตรสองปริญญา (Double Degrees) จากสองมหาวิทยาลัย (Ramathibodi- Deakin) เป็นหลักสูตรการศึกษาพยาบาล 5 ปี ได้ปริญญา 2 ใบ คือจากมหาวิทยาลัยมหิดล และจากมหาวิทยาลัยยูเอินซี (UIC College of Nursing) ประเทศออสเตรเลีย และมุ่งเน้นตอบโจทย์พยาบาลยุคใหม่ที่ต้องมีพหุศักยภาพ มีความรู้ข้ามศาสตร์และมีความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น ส่วนหลักสูตรที่ 2 คือ Accelerated Program เปิดโอกาสให้ผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพอื่น ๆ เข้ามาศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต โดยใช้เวลา 2-3 ปี และสุดท้ายคือหลักสูตรสองปริญญา (Nursing-Medical epidemiology) เป็นหลักสูตรปริญญาตรี-ปริญญาโทต่อเนื่องใช้ระยะเวลา 6 ปี โดยทั้ง 3 หลักสูตรจะเน้นการเรียนการสอนออนไลน์มากยิ่งขึ้น แต่ยังคงจัดการเรียนการสอนทางคลินิกสำหรับการปฏิบัติการพยาบาลขั้นสูงจากสถานการณ์จริงกับอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ นั้นแสดงถึงการจัดการศึกษาพยาบาลที่มีทิศทางเปิดกว้างขึ้น ผู้เรียนต้องใช้ทักษะสากลทั้งเรื่องการใช้ภาษาต่างประเทศและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มมากขึ้น (พีพีทีวี, 2563 : ออนไลน์)

อนาคตภาพของการจัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาล

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคม และสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อพฤติกรรมมนุษย์ และภาวะสุขภาพ ซึ่งเกิดจากการใกล้ชิดของมนุษย์มากขึ้น ทั้งจากการคมนาคมที่สะดวกขึ้น การสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัล การสื่อสารโดยใช้ภาษาสากลมากขึ้น ความยืนยาวของชีวิตมนุษย์ อุตสาหกรรมอาหาร ฯลฯ ก่อให้เกิดโรคอุบัติใหม่ โรคกลับเป็นซ้ำ และสังคมผู้สูงอายุ ส่งผลกระทบต่อการ

ปฏิบัติงานของพยาบาลผู้ทำหน้าที่ดูแลระบบสุขภาพต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ระบบการจัดการศึกษาพยาบาลจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนไปด้วย โดยผสมผสานการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เข้ามาเกื้อหนุนให้ระบบการศึกษาพยาบาลก้าวหน้าและสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป รูปแบบของการเรียนจะไม่ได้เน้นการเรียนในชั้นเรียนและการฝึกปฏิบัติจริงกับผู้ป่วยอีกต่อไป แต่ต้องประกอบด้วยทักษะการเรียนรู้และทำงานผ่านสื่อดิจิทัล (ภาษา และดิจิทัล) ทักษะทางวิชาชีพการพยาบาลขั้นสูง-เฉพาะทางผ่านการฝึกปฏิบัติจากแบบจำลองการเรียนรู้ (หุ่นจำลอง สถานการณ์จำลอง ผู้ป่วยจำลอง) ทักษะการใช้เครื่องมือทางการแพทย์เพื่อการบริการดูแลรักษา (เครื่องมือประเมินสภาพผู้ป่วย เครื่องมือในการช่วยทำหัตถการ เครื่องมือในการดูแลผู้ป่วย) ทักษะการบริหารจัดการแบบทีมสหวิชาชีพ (การทำงานเป็นทีม โครงการ งานวิจัย งานนวัตกรรม) ความรู้และเข้าใจผู้รับบริการแบบข้ามวัฒนธรรม (ภาษา ศาสนา ความเชื่อ พฤติกรรมสุขภาพ) คุณลักษณะทางวิชาชีพพยาบาล (ความเมตตา เสียสละ รักวิชาชีพ) (ไพรวัลย์ โคตรตะ, สุวิมล โพธิ์กลิ่น และอภิชัย กรมเมือง. 11(2) : 18-27) (สภาการพยาบาล, 21(6) : 4-5) ซึ่งอาจแสดงได้ดังแผนภาพที่ 1

1. ทักษะการเรียนรู้และทำงานผ่านสื่อดิจิทัล แหล่งการเรียนรู้ในปัจจุบันเปิดกว้างอยู่ในสื่อดิจิทัล มนุษย์ได้สร้างโลกจำลองขึ้นแล้วในรูปแบบระบบสื่อสารสังคมออนไลน์ (Social

Networking) ขึ้นทั้งการเรียน การสื่อสาร การจับจ่ายซื้อหา การเงิน-ธนาคาร การทำงาน และกิจกรรมอื่น ๆ อีกมากมาย รวมทั้งการดูแลสุขภาพและการรักษาโรคด้วย ดังนั้น บัณฑิตยุคใหม่จึงต้องเรียนรู้เท่าทันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป หลักสูตรการศึกษาพยาบาลจึงจำเป็นต้องจัดให้ผู้เรียนได้มีทักษะในการใช้ภาษาสำหรับโลกดิจิทัล เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัล และสื่อสารในโลกออนไลน์ รวมถึงจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบวิชาชีพพยาบาลต่อไปในอนาคต

2. ทักษะทางวิชาชีพการพยาบาลขั้นสูง-เฉพาะทางผ่านการฝึกปฏิบัติจากแบบจำลองการเรียนรู้ เนื่องจากหลักสิทธิมนุษยชน และการคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนความคาดหวังของผู้รับบริการที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้พยาบาลยุคใหม่ต้องมีความรู้ความสามารถที่ชัดเจนเฉพาะด้านมากขึ้น การฝึกฝนทักษะทางการพยาบาลหลังจากเรียนภาคทฤษฎีแล้ว ผู้เรียนจะสามารถจดจำขั้นตอนวิธีการผ่านสื่อดิจิทัล แบบซ้ำ ๆ จนขึ้นใจแล้ว จึงลงมือปฏิบัติกับหุ่นจำลองเฉพาะส่วนจนเกิดทักษะในการทำตามแบบ หลังจากนั้นให้ฝึกทักษะในสถานการณ์จำลองเพื่อการแก้ปัญหาทางวิชาชีพจนผ่านเกณฑ์ในระดับที่มั่นใจ จึงจะสามารถเข้าฝึกปฏิบัติในชั้นคลินิกได้

3. ทักษะการใช้เครื่องมือทางการแพทย์เพื่อการบริการดูแลรักษา เมื่อวงการแพทย์มีความก้าวหน้ามากขึ้น วิทยาการต่าง ๆ ได้ถูกนำมาใช้ และมีนวัตกรรมในการบริการทางด้านสุขภาพที่ได้ผลดี และมีความแม่นยำสูงมากขึ้น เช่น การจ่ายยาผู้ป่วย การใช้ยาเข้าทางหลอดเลือดดำ หรือเครื่องมือช่วยเหลือการทำหัตถการต่าง ๆ เครื่องช่วยหายใจรูปแบบใหม่ ๆ เครื่องมือในการตรวจวิเคราะห์สัญญาณชีพ พยาบาลจึงควรได้เรียนรู้ หรือฝึกการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ที่ทันสมัยได้อย่างถูกต้อง และมีการฟื้นฟูความรู้เหล่านั้น เป็นระยะตลอดอายุการปฏิบัติงาน

4. ทักษะการบริหารจัดการแบบทีมสหวิชาชีพ รูปแบบในการทำงานทางต้นสุขภาพที่ต้องการความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ส่งผลให้พยาบาลต้องปฏิบัติหน้าที่ในการสื่อสารสัมพันธ์ และเข้าร่วมเป็นทีมในการดูแลระบบสุขภาพของชุมชน และการดูแลผู้ป่วยในคลินิก ตลอดจนต้องมีการพัฒนาแนวทาง และระบบในการดูแลผู้ป่วย ตัวอย่างเช่นการแก้ปัญหาระบาดของโรคโควิด 19 ได้ก่อให้เกิดนวัตกรรมในการดูแลสุขภาพต่าง ๆ มากมายโดยการทำงานของผู้ที่มีทักษะความรู้หลายแขนง เพื่อให้เกิดผลในการแก้ไขปัญหา และสร้างอุปกรณ์วิธีการใหม่ ๆ ในการป้องกันโรค พยาบาลจึงต้องมีทักษะในการบริหารจัดการ การทำงานเป็นทีม การจัดการโครงการ งานวิจัย และงานนวัตกรรม

5. ความรู้และเข้าใจผู้รับบริการแบบข้ามวัฒนธรรม โลกได้พัฒนาระบบสื่อสารและคมนาคม จนผู้คนได้มีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานไปในพื้นที่ต่าง ๆ จำนวนมากและเป็นไปอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามนอกจากการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานแล้วยังได้เคลื่อนย้ายภาษา ศาสนา ความเชื่อ และพฤติกรรมสุขภาพ ติดตามตัวบุคคลไปด้วย สังคมปัจจุบันจึงเกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผู้ที่ปฏิบัติงานด้านสุขภาพย่อมต้องได้พบปะกับบุคคลที่มีพื้นฐานเหล่านั้นแตกต่างกัน พยาบาลจึงต้องเรียนรู้ เข้าใจและยอมรับความแตกต่างเหล่านั้น เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งในการดูแลผู้รับบริการ

6. คุณลักษณะทางวิชาชีพพยาบาล คุณลักษณะที่สำคัญที่สุดของวิชาชีพพยาบาลคือ ความเมตตา กรุณา นอกจากนั้นพยาบาลยังถูกปลูกฝังให้มีความเสียสละ เพราะผู้ป่วยนั้นไม่สามารถเลือกเวลาในการเจ็บป่วยได้พยาบาลจึงต้องปฏิบัติงานทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน หรือการดูแลรักษาที่มีความเกี่ยวเนื่องจนบางครั้งพยาบาลต้องปฏิบัติงานโดยไม่มีเวลาพัก ความเสียสละจึงเป็นค่านิยมที่สำคัญยิ่งในวิชาชีพพยาบาล และเนื่องจากพยาบาลเป็นบุคลากรที่ต้องมีความอดทนสูง ส่งผลให้พยาบาลที่ได้รับการฝึกฝนและปลูกฝังค่านิยมในความรักในวิชาชีพไม่มากพอได้ลาออกจากวิชาชีพจนเป็นเหตุให้บุคลากรทางการพยาบาลขาดแคลนมาตลอด ดังนั้น ความรักในวิชาชีพพยาบาลจึงเป็นค่านิยมอีกประการหนึ่งที่ควรปลูกฝังไว้ เช่นเดียวกับวิชาชีพอื่น ๆ

การประกอบวิชาชีพการพยาบาล

ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลในระดับพยาบาลวิชาชีพ ต้องเป็นผู้ที่สำเร็จหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาการพยาบาลจากสถาบันการศึกษาที่สภาการพยาบาลรับรอง และสามารถสอบผ่านเพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ จากสภาการพยาบาล ซึ่งสภาการพยาบาลจะจัดให้มีการสอบปีละ 3 ครั้ง โดยจะต้องสอบผ่านทั้ง 8 รายวิชา ได้แก่ 1) การผดุงครรภ์, 2) การพยาบาลมารดาและทารก, 3) การพยาบาลเด็กและวัยรุ่น, 4) การพยาบาลผู้ใหญ่, 5) การพยาบาลผู้สูงอายุ, 6) การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์, 7) การพยาบาลอนามัยชุมชนและการรักษาพยาบาลขั้นต้น, 8) กฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ จรรยาบรรณวิชาชีพและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ และหลังจากได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ แล้วจะต้องต่ออายุใบอนุญาตทุก 5 ปี โดยยื่นหน่วยการศึกษาต่อเนื่อง (CNEU) จำนวน 50 หน่วย วิชาชีพพยาบาลจึงนับได้ว่าเป็นวิชาชีพที่มีการพัฒนาบุคลากรในสายวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและมีมาตรฐาน

สำหรับการเก็บหน่วยการศึกษาต่อเนื่อง สมาชิกสภาการพยาบาลสามารถทำได้โดยการเข้าอบรมในหลักสูตรที่สภาการพยาบาลรับรอง การทำแบบทดสอบในชุดความรู้จากศูนย์การศึกษาต่อเนื่องสภาการพยาบาล หรือการส่งบทความวิชาการให้สภาการพยาบาลรับรอง (ศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง สาขาพยาบาลศาสตร์, 2558 : 1-2)

ทิศทางของพยาบาลไทยในอนาคต

จากการประชุมพยาบาลแห่งชาติครั้งที่ 16 เพื่อขับเคลื่อนวิชาชีพ (Policy Statement) ได้มุมมองในทิศทางของวิชาชีพการพยาบาลว่า พยาบาลทุกคนทั้งที่เป็นผู้นำทางการพยาบาล อาจารย์พยาบาล พยาบาลวิชาชีพ หรือนักศึกษาพยาบาล จะต้องมีการปรับเปลี่ยนตนเองในเรื่อง ความรู้ ความคิด และทักษะโดยจะต้องสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) อย่างมีคุณภาพ โดยใช้ทักษะในยุคดิจิทัลเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาตนเอง สามารถบูรณาการการดูแล

สุขภาพของระบบสุขภาพโดยทำหน้าที่เป็นกาวยึดการดูแลสุขภาพของผู้ป่วยไว้ด้วยกัน (Nursing is the glue that holds a patient health care journey together) ด้วยความเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจ (Compassionate)

วิชาชีพการพยาบาลต้องมีพัฒนาองค์วิชาชีพให้มีความเข้มแข็งและเป็นเอกภาพ ซึ่งปัจจุบันมีสถาบันหลักที่ยึดโยงวิชาชีพพยาบาลเข้าไว้ด้วยกัน เช่น สภาการพยาบาล สมาคมพยาบาล และกองการพยาบาล เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของพยาบาลในการรับผิดชอบดูแลสุขภาพในระดับต่าง ๆ ที่มีคุณภาพจนเป็นที่ยอมรับ ดังเช่นในปัจจุบันมีคลินิกการพยาบาลและการผดุงครรภ์ได้ร่วมเป็นเครือข่ายกับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) มีคลินิกเฉพาะทางต่าง ๆ ที่ดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญทางการพยาบาล (APN) เช่น คลินิกเบาหวาน คลินิกสมองเสื่อม พยาบาลเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนระบบประกันคุณภาพ ของระบบบริการสุขภาพทุกระดับ พยาบาลสร้างนวัตกรรมในการรักษาพยาบาลจำนวนมากที่สุด พยาบาลและอาจารย์พยาบาลได้ได้รับทุนวิจัยขนาดใหญ่จำนวนมากขึ้น มีหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตตั้งแต่ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก และหลักสูตรฝึกอบรมหลังปริญญาตรี หลังปริญญาโท (วุฒิปัตรเทียบเท่าปริญญาเอก) อาจารย์พยาบาลมีตำแหน่งทางวิชาการ เพิ่มมากขึ้น โดยปัจจุบันมีศาสตราจารย์ 22 คน รองศาสตราจารย์ประมาณ 250 คน และผู้ช่วยศาสตราจารย์อีกจำนวนมาก มีการกำหนด ตำแหน่งระดับเชี่ยวชาญมากขึ้น มีวารสารทางวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูลทั้งในระดับชาติ (TCI) และระดับนานาชาติ (Scopus)สำหรับก้าวต่อไปของวิชาชีพการพยาบาลไทยในยุคดิจิทัลนั้น ในการประชุมมีการสรุปมติการประชุมเพื่อขับเคลื่อน วิชาชีพ (Policy Statement) ดังต่อไปนี้

1. สร้างระบบผลิตและพัฒนาพยาบาลให้มีคุณภาพ ทุกระดับ หลักสูตรการศึกษาศาขพยาบาลศาสตร ต้องพัฒนา ให้มีลักษณะดังต่อไปนี้

- การจัดการเรียนรู้แบบใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency-Based Learning) เพื่อให้พยาบาลเป็นผู้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะทางการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วย

- ให้มีการบูรณาการเนื้อหา (Content integration) ให้มากขึ้นและลดความซ้ำซ้อน

- จัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น แบบชั้นเรียน (Classroom-Based), Online-Based, แบบหน่วยการเรียนรู้ (Modular-Based Learning), แบบทีม (Team-Based), แบบกรณีศึกษา (Case-Based) เป็นต้น

- จัดให้มีการศึกษาแบบสหสาขาวิชาชีพ (Inter-Professional Education; IPE) เพื่อให้ นักศึกษา เกิดประสบการณ์การเรียนรู้แบบสหสาขาวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ ร่วมกันเป็นทีม มีเป้าหมายร่วมกันที่มุ่งให้สุขภาพของคนไทยดีขึ้น โดยสามารถปฏิบัติงานเป็นทีม สุขภาพ (Collaborative Practice) ที่แข็งแกร่ง สามารถก้าวข้ามความซับซ้อนปัญหาการเจ็บป่วย ของมนุษย์ในโลกยุคดิจิทัล (วนิดา ชื่นกองแก้ว, 2557: คำนำ)

- จัดให้มีวิชาการศึกษาด้านผู้ประกอบการในสถาบันการศึกษา (Entrepreneurship Education) พลิกบทบาทจากสถาบันการศึกษาที่เป็นตลาดความรู้ เพื่อผลิตบัณฑิตออกไปสู่ตลาดงาน กลับมาสู่การจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างผู้ประกอบการ

- จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น จากยูทูป (YouTube) ให้เรียนรู้ได้เร็วและเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ (anytime, anywhere) เช่น จากอินเทอร์เน็ต (Internet) หรือออนไลน์ (Online)

2. สถาบันการศึกษาพยาบาล/ องค์กรวิชาชีพ/ หน่วยงาน บริการพยาบาล ต้องจัดให้บุคลากรมีโอกาสเรียนรู้ (Life Long Learning) สามารถเป็นแหล่งศึกษาของพยาบาลทุกวัย ทุกช่วงเวลา ที่ต้องการ เพื่อพัฒนาให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางการพยาบาล โดยเปิดให้บริการทั้งกับนักศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษา ผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงผู้เกษียณอายุการทำงานแล้ว ทั้งในและนอกสาขาการพยาบาล

3. การวิจัยและนวัตกรรมทางการพยาบาล

- พัฒนาสมรรถนะในด้านการวิจัย การใช้หลักฐาน เชิงประจักษ์ และการสร้างนวัตกรรมให้เหมาะสมกับระดับ การศึกษา ตั้งแต่ปริญญาตรี โท เอก และวุฒิปัตร์ และต่อเนื่อง ตลอดชีวิตการทำงาน

- สร้างเครือข่ายการทำวิจัย กับทั้งภายในและภายนอก วิชาชีพ เพื่อพัฒนาโครงการวิจัยที่สอดคล้องกับปัญหาสุขภาพ และนโยบายของประเทศ รวมทั้งการแสวงหาแหล่งทุน

- ทำการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและกำหนดนโยบายของ วิชาชีพ เช่น การพัฒนาและการใช้กำลังคนสาขาพยาบาลศาสตร์ ให้เหมาะสมกับประสบการณ์และการศึกษา ตลอดจน การรักษายาบาลไว้ในวิชาชีพ

- สร้างธรรมเนียมการปรับปรุงคุณภาพการพยาบาล โดยการวิจัย การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ และการสร้างนวัตกรรม

4. อาจารย์พยาบาลต้องมีการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนางานวิชาการในคลินิก (Faculty practice) Faculty Practice) ให้เกิดความเชี่ยวชาญและสามารถสนับสนุน (Contribute) การพัฒนาคุณภาพและการเข้าถึงบริการสุขภาพตามความเชี่ยวชาญของอาจารย์ โดยพัฒนาความรู้สร้างงานวิชาการ ตลอดจนความเชี่ยวชาญ จากการปฏิบัติไปด้วยกัน เช่น

- ทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญทางการพยาบาล (APN) เช่น กรณีมีผู้รับบริการจำนวนมาก (caseload) ในคลินิกการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (คลินิกชุมชนอบอุ่น ฯลฯ)

- ทำงานร่วมกับผู้บริหารในการพัฒนาคุณภาพการพยาบาลและกำลังคน

- ทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญทางการพยาบาล (APN) หรือพยาบาลวิชาชีพ โดยใช้ผลงานวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาล

- สร้างความรู้จากการปฏิบัติและวิจัย ตีพิมพ์ เผยแพร่ร่วมกันกับฝ่ายบริการ

6. พัฒนาพยาบาลเวชปฏิบัติให้มีจำนวนและศักยภาพมากขึ้น

7. วิจัยและพัฒนาคลินิกการพยาบาลและการผดุงครรภ์ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงบริการได้ทั่วถึงและรวดเร็วขึ้น

8. สถาบันการศึกษาพยาบาลและหน่วยบริการต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ทั้งในการศึกษา ปฏิบัติ และการวิจัย

9. สร้างผู้นำทางการพยาบาลทั้งทางฝ่ายบริการ (Service) และฝ่ายการศึกษา (Education) โดยเป็นผู้นำที่มี

- วิสัยทัศน์ (Ability to Imagine and to Plan) เพื่อนำการเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อยุคโลกป่วน (Disruptive World)

- ความเข้าใจพื้นฐานด้านเทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจ การเมือง มีทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) สามารถที่จะจัดการข้อมูล วิเคราะห์ และนำเสนอได้อย่างน่าเชื่อถือและมีคุณภาพ (สภาการพยาบาล, 21(6) : 4-5)

บทสรุป (Conclusion)

การเปลี่ยนแปลงสภาพของสังคม เทคโนโลยี ในช่วงศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ระบบสุขภาพ และความคาดหวังของผู้รับเปลี่ยนแปลงไป พยาบาลเป็นวิชาชีพผู้ดูแลสุขภาพที่มีจำนวนมากที่สุดในทีมสุขภาพจึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามระบบสุขภาพภาวะสุขภาพและความคาดหวังของผู้รับบริการ โดยจะต้องพัฒนาตนเองในด้านการเรียนรู้วิทยาการใหม่ ๆ โดยใช้สื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย รวดเร็ว สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานได้หลากหลายมิติ และวิธีการ ยอมรับในความแตกต่างของบุคคลด้วยความเมตตาและเอื้ออาทร มองระบบสุขภาพเป็นแบบองค์รวม ซึ่งคุณลักษณะพยาบาลที่ดีนี้ต้องเกิดขึ้นจากการอบรมบ่มเพาะจากสถานศึกษาพยาบาล ปลูกฝังค่านิยมให้เกิดความรักวิชาชีพ ร่วมกับความสามารถทางการพยาบาล การตัดสินใจ และทักษะทางการพยาบาล สามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับสหวิชาชีพในแขนงอื่น ๆ โดยใช้การเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้เกิดสุขภาพที่ดีแก่ประชาชน และดำรงไว้ซึ่งวิชาชีพพยาบาล แม้การผลิตพยาบาลในแต่ละปีจะมีจำนวนนับหมื่นคน แต่พยาบาลก็ยังเป็นวิชาชีพที่ขาดแคลนและมีความต้องการอีกมาก

เอกสารอ้างอิง (References)

- ไทยพีบีเอส, 2559. พยาบาลวิชาชีพขาดแคลน เหตุงานหนัก-เงินน้อย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://news.thaipbs.or.th/content/251316>. [29 มีนาคม 2559].
- พีพีทีวี. 2562. เปิดจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุข ของ สธ. ปี'59. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://pptv36.news/rjj>. [27 มิถุนายน 2562].
- พีพีทีวี. 2563. โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี เปิดใหม่ 3 หลักสูตรพยาบาล. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.pptvhd36.com/news/ประชาสัมพันธ์/117299>. [7 มกราคม 2563].

โพสต์ทูเดย์. 2561. แพทย์ พยาบาล ... ผลิตภัณฑ์อะไรไม่เคยพอ?. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<https://www.posttoday.com/life/healthy/565345>. [24 กันยายน 2561].

ไพรวลัย โคตรตะ, สุวิมล โพธิ์กลิ่น และอภิชัย กรมเมือง. “อนาคตภาพของการจัดการศึกษา
หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตในบริบทประชาคมอาเซียน”. วารสารวิจัยทาง
วิทยาศาสตร์สุขภาพ. 11(2): 18-27

พีพีทีวี. 2562. เปิดจำนวนบุคลากรด้านสาธารณสุข ของ สธ. ปี'59. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://pptv36.news/rjJ>. [27 มิถุนายน 2562].

วนิดา ชื่นกองแก้ว. (2557). การศึกษาแบบสหสาขาวิชาชีพ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี.อ.สีพริ้ง
จำกัด.

ศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง สาขาศาสตร์. (2558). การศึกษาต่อเนื่องสาขาศาสตร์.
กรุงเทพมหานคร: ศิริยอดการพิมพ์.

ศูนย์ข้อมูลข่าวสารด้านเวชภัณฑ์ กระทรวงสาธารณสุข. 2563. มติ ครม เรื่องการเพิ่มอัตรา
ข้าราชการตั้งใหม่ และมาตรการเพิ่มสิทธิประโยชน์อื่นสำหรับบุคลากรกระทรวง
สาธารณสุขรองรับภาวะฉุกเฉินในสถานการณ์ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา
2019 หรือโรคโควิด 19. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://dmsic.moph.go.th/index/detail/8128>. [15 เมษายน 2563].

สภาการพยาบาล. 2563ก. หลักสูตรฝึกอบรมการพยาบาลทางคลินิกเฉพาะสาขาล้างปริญญาตรี
(Post Baccalaureate Nurse Residency Training: NRT). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา
:[https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/post%2012_02_2020%20\(NR
T\).pdf](https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/post%2012_02_2020%20(NRT).pdf). [30 เมษายน 2563].

สภาการพยาบาล. 2563ข. หลักสูตรฝึกอบรมการพยาบาลเฉพาะทางที่สภาการพยาบาลให้การ
รับรอง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/post%2012_02_2020.pdf. [30
เมษายน 2563].

สภาการพยาบาล. 2563ค. รายชื่อหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ
ระดับปริญญาตรี สาขาศาสตร์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
[https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/2_1\(11\).pdf](https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/2_1(11).pdf). [13 มีนาคม 2563].

สภาการพยาบาล. 2563ง. รายชื่อหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต ตามกรอบมาตรฐาน
คุณวุฒิระดับบัณฑิตศึกษา สาขาศาสตร์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
[https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/3_1\(2\).pdf](https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/3_1(2).pdf). [13 มีนาคม 2563].

สภาการพยาบาล. 2563จ. รายชื่อหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับบัณฑิตศึกษา สาขา
พยาบาลศาสตร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/3_2.pdf. [13 มีนาคม 2563].

สภาการพยาบาล. 2563ฉ. สถาบันที่ทำการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาล.

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/4_1.pdf.

[13 มีนาคม 2563].

สภาการพยาบาล. “การประชุมพยาบาลแห่งชาติ ครั้งที่ 16 เรื่อง พลิกโฉมวิชาชีพ ส่งสุขภาวะถ้วนหน้าอย่างยั่งยืน”. *จดหมายข่าวสภาการพยาบาล*. 21(6), 4-5

Hfocus. 2562. **กรม.เคาะงบ 1,759 ล้านบาทผลิตพยาบาลเฟส2**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://www.hfocus.org/content/2019/03/16943>. [12 มีนาคม 2562].